

12. 12. Betlém

Milé děti a rodiče,

Symbolem dnešních Vánoc je ozdobený stromeček, o kterém jsme si povídali včera. Ale domovy našich předků zdobily mnohem dříve jesličky, je to tradice mnohem starší, než zdobení stromku. Jesličky bývaly v mnoha podobách, ať už velké vyřezávané nebo miniaturní postavené v mechu za oknem. Kde se vzaly?

První betlém byl živý

Autorem prvního betlému byl údajně František z Assisi, který nechal postavit jesle v jeskyni na pahorku poblíž italského Greccia a sloužil před tímto živým betlémským výjevem první půlnoční mši. Věřícím se to zalíbilo a začali ho napodobovat. U nás se objevily první jesličky v Praze v 16. století u jezuitů. V 18. století však vydal císař Josef II. zákaz vystavování betlémů v kostelech, aby barevné figurky neodváděly věřící od soustředěné modlitby.

Lidé se nechtěli roztomilých jesliček vzdát, a proto si začali vytvářet vlastní domácí betlémy, ve kterých se české lidové motivy mísily s exotickými zvířaty a palmami.

Za dítětem přicházejí chudí i bohatí „daráci“

V centru betlémského výjevu stojí Marie s Josefem a božské dítě položené do jesliček. Hlavní scénu doplňují osel, vůl a letící anděl s poselstvím Gloria in excelsis Deo, tedy Sláva Bohu na výsostech. Hlavní scénu doplňují pastýři s ovečkami, tři králové s doprovodem a celá řada „daráků“, muzikantů, řemeslníků, zvířat, domečků... Jako „daráci“ nebo „darovníci“ se označovaly figurky nesoucí právě narozenému dítěti nejružnější dárky.

Zatímco chudí vesničané se přicházejí podělit o poslední skývu chleba nebo ovčí kožešinku, tři králové nesou cenné dary: zlato, kadidlo a myrhu. Ačkoliv do betléma stavíme figurky Kašpara, Melichara a Baltazara v honosném rouchu, ve skutečnosti se Ježíškovi nepřišli poklonit králové, ale učenci z dalekých východních končin. A je docela možné, že nebyli jen tři.

Kvůli betlému se spalo na zemi

Tvorbou betlémů se zabývali profesionální řezbáři a malíři, ale i nadaní amatéři. V oblasti Krkonoš a Orlických hor, které patřily k nejvýznamnějším betlémářským regionům, bývaly výjevy s jesličkami tak rozměrné, že se sotva vešly do světnice. Lidé je proto stavěli na desky podepřené dřevěnými kozami a přespávali pod nimi. Každý rok se betlém doplňoval o nové postavičky a jejich majitelé se předháněli, kdo má početnější betlémský výjev. Na přelomu devatenáctého a dvacátého století byly velmi oblíbené vystřižované betlémy našich malířů, zvláště Mikoláše Alše, který byl velkým milovníkem jesliček a odpůrcem vánočního stromčku. Nazdobenému stromku zazlival, že ruší a odtahuje pozornost od betléma.

Dnes vnímáme betlém jako okrajovou záležitost, spíše jako dekoraci a doplněk vánočního stromku. I přesto v některých oblastech betlémářská tradice přetrvala mnoho generací a stále patří k rodinnému stříbru.

Mezi nejceněnější a nejobdivovanější betlém u nás patří unikátní mechanický betlém z Třebechovic pod Orebem, dílo lidových řezbářů Josefa Probošta a Josefa Kapuciána a autora mechanismu Josefa Frimla. Třebechovický betlém byl jako jediný betlém v České republice prohlášen za národní kulturní památku.

Tipy kam za betlémy

Vánoční výstava v Betlémské kapli

Krásnou vánoční výstavu ve sklepních prostorách Betlémské kaple můžete navštívit v Praze. Součástí výstavy bývají řezbářská, ale i jiná řemeslná sympozia. Výstavu pořádá pan Lukavec se svou rodinou a přáteli a je to opravdu nádherná výstava, která patřila každoročně k našim výletním cílům, a musíme říct, že jsme ještě nikde neviděli hezčí. Bylo to místo, kde se vždy nasála atmosféra Vánoc a prostory pod Betlémskou kaplí, v centru Prahy, ten dojem vždy ještě umocnily.

Letos je bohužel, tak jako mnoho jiných akcí, po mnoha letech **poprvé zrušena**. Podívat se na minulé ročníky alespoň na internetu a inspirovat se (snad k výletu v příštím roce) můžete na stránkách www.vanocnivystava.cz

Na video z loňské výstavy 2019 se můžete podívat [TADY](#)

Muzeum betlémů na Karlštejně

Muzeum betlémů se nachází na karlštejnském náměstí. V přízemí budovy je k vidění kvalitní kolekce českých historických betlémů vyřezávaných ze dřeva, doplněná betlémy z dobových raritních materiálů na příklad z vosku, cukru nebo chleba. Lákadlem pro děti je několik mechanických betlémů, které si samy spouštějí.

Přímo pod střechou se pak skrývá divácky nejefektivnější objekt - [Karlštejnský královský betlém](#). Jedná se o největší loutkový betlém v České republice rozkládající se na 80 m². Více informací najdete na:

www.muzeumbetlemu.cz

Třebechovické muzeum betlémů

Nejcennějším a nejjobdivovanějším betlémem je bezesporu unikátní mechanický betlém lidových řezbářů Josefa Probošta, Josefa Kapuciána a autora mechanismu Josefa Frimla. V muzeu však najdete i spoustu jiných betlémů. Nahlédnout můžete v úryvku videa, který jsme Vám vložili na stránku okénka.

<https://www.betlem.cz/cz/>

Je spousta dalších možností, podívejte se na internet, zadejte heslo „muzeum betlémů“ a vyberte si podle mapy svůj výletní cíl.

Vytvořte si svůj vlastní betlém

Z klacíků zbavených kůry o 3 různých šířkách a délkách můžete vyrobit tento malý betlémek do sklenice. Klacíky zabalte do staré látky nebo filcu a jako berlu použijte špejli. Dozdobte třeba led světýlky (nejlépe těch drobných na drátku) a ozdobnou látkou nahoru.

Můžeš ale vytvořit betlém i z ruliček od toaletního papíru, korkových zátek od vína a tyčinek do uší nebo šišek. Hlavičky vytvoříš třeba ze samotvrdnoucí hmoty.

Zdroj: pinterest.com

Těšíme se zase zítra
VERDAEL FOR KIDS

www.verdael.cz

Nápad co vytvořit do kalendáře k dotvoření

Zdroj: [pinterest.com](https://www.pinterest.com)

Jedno z letních okének by mohlo vypadat třeba takto. Použij na něj bublinkovou fólii, kterou si vystříhneš (nebo poprosíš rodiče, aby vystříhly) ve tvaru ananasu a natřeš ho žlutou a zelenou barvou tak, jako je to na obrázku. Poté přitiskneš na papír a opatrně sundáš směrem vzhůru. Pozor, abys s obrázkem neposunul(a) do stran, aby se tečky nespojily a nerozmazaly.

Těšíme se zase zítra
VERDAEL FOR KIDS